

BIJLAGE DEEL 1: Uitvoeringsagenda 2024 Sociale Agenda

1. Sociaal DNA van de provincie

Doel: Dialoog over inclusiviteit op gang te brengen en dat de sociale bril onderdeel wordt van de manier van werken.

Aanbevelingen 2024:

- *Opschalen van het bereiken van medewerkers van de provincie.*
- *Zichtbaar maken en monitoren van de resultaten van de Sociale Agenda t.b.v. bijsturing.*

Project	Eigenaar	Doelen
A. Sociale bril toepassen bij teams/programma's /projecten/opgaven	Sociale Agenda	<p>Het afgelopen jaar is in samenwerking met het U-lab de 'sociale bril-sessie' doorontwikkeld.</p> <p>De Sociale brilsessies hebben de volgende doelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het toepassen en implementeren van de Sociale bril op de provinciale opgaven, programma's en projecten. Waar liggen kansen om meer inclusief te werk te gaan? En hoe verzilveren we die kansen?; 2. Ervoor zorgen dat collega's weten wat werken met de sociale bril inhoudt en onderdeel is van het standaard werkproces en ook onderdeel van de Statenvoorstellen; 3. Collega's handvatten geven om vanuit de sociale bril een vertaalslag te maken naar het eigen werk, zodat invulling wordt gegeven aan mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken. <p>Doel is om in 2024 op te schalen en vijftien sociale bril sessies incl. evaluatie en doorontwikkeling te geven aan diverse teams. Ook worden resultaten ter inspiratie en motivatie gedeeld met de organisatie. Er wordt toegewerkt naar een ambassadeursnetwerk van medewerkers die de sessies gevolgd hebben en zo andere collega's enthousiasmeren om te werken via een sociale bril.</p>
B. Sociale bril onderdeel van de Statenvoorstellen en programma's	BDO <i>Monitoring door Sociale Agenda</i>	<p>Voor de verankering van de ambitie <i>Sociaal in het DNA</i> is sinds oktober 2022 in de Statenvoorstellen het kopje 'Kijk ook door de Sociale Bril' opgenomen. Bij elk Statenvoorstel worden vragen gesteld met als doel om medewerkers te motiveren om als vaste stap de sociale bril mee te nemen in de uitwerking van de voorstellen.</p> <p>In 2024 vindt structurele monitoring van de 'sociale bril paragraaf' in Statenvoorstellen plaats om te toetsen in hoeverre de sociale bril toegepast wordt. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het GS-secretariaat. Ook worden medewerkers middels diverse communicatie uitingen en tools proactief benaderd om hen te ondersteunen bij het kijken door een sociale bril en te voorkomen dat dit te laat in het proces aan bod komt (bij het opstellen van het Statenvoorstel).</p>

2. Inclusieve provincie

Doel: Uitsluiting tegengaan in samenwerking met regionale partners.

Aanbevelingen 2024:

- *Focus aanbrengen in het thema Diversiteit & Inclusie om gericht resultaten te boeken.*
- *Zichtbaar maken en monitoren van de resultaten van de Sociale Agenda t.b.v. bijsturing.*

Project	Eigenaar	Doelen
A. Laaggeletterdheid	Sociale Agenda <i>i.s.m. Cultuur, Economie en Vitale Wijken</i>	<p>De Sociale Agenda geeft, i.s.m. Cultuur, Economie en Vitale Wijken, uitvoering aan de motie 22 'van inspireren kan je leren'. De teams hebben een plan van aanpak opgesteld voor de provinciale bijdrage in het versterken van basisvaardigheden (en het daarmee tegengaan van laaggeletterdheid). Belangrijk speerpunt van de aanpak van laaggeletterdheid is het betrekken van het veld om te voorkomen dat initiatieven elkaar doorkruizen. Met de opgehaalde input zijn de volgende activiteiten geformuleerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verbinding en stimuleren samenwerking: Hoewel het thema laaggeletterdheid op de agenda's staat bij gemeenten, is de tijd die zij hebben voor het onderwerp laaggeletterdheid is heel gevarieerd. Hoe kleiner de gemeente, hoe minder capaciteit er beschikbaar is. Daarnaast zijn er op het gebied van laaggeletterdheid diverse partijen actief op landelijk en regionaal niveau. De provincie wil bijdragen aan kennisdeling en het aanjagen van verbinding door middel van het organiseren van themabijeenkomsten en het opzetten van een (lerend) netwerk. 2. Monitoring: Hoewel er veel informatie is over deze maatschappelijke uitdaging, is de informatie hierover gefragmenteerd. Door deze informatie samen te voegen kan er effectiever gebruikt van gemaakt worden. Gemeenten hebben wel deze behoeften, maar beschikken niet over de middelen en de capaciteit. De provincie kan op deze wijze bijdragen aan creëren van inzicht en aan het behouden van urgentiebesef over de omvang en gevolgen van laaggeletterdheid. 3. Versterken bestaande aanpakken laaggeletterdheid: Allerlei verschillende organisaties zijn al hard bezig om geletterdheid en andere basisvaardigheden te verbeteren. Door middel van het vergroten van ons netwerk en met het starten en versterken van samenwerking met relevante partners wordt ingezet op het versterken van de projecten in de aanpak van laaggeletterdheid. Er wordt hierbij onder andere voortgeborduurd op bestaande netwerken en structuren. Binnen de provincie zijn dit onder andere UTA, BiSC en Vitale Wijken.
B. Antidiscriminatie	Sociale Agenda	<p>N.a.v. motie 107 Inclusieve provincie en Amendement 9 Samen tegen antisemitisme heeft de Sociale Agenda onderzocht hoe de provincie haar rol kan pakken in het als één overheid tegengaan van discriminatie, racisme en antisemitisme in de samenleving. In 2024 wordt uitvoering gegeven aan dit advies, bestaande uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring en opvolging: intensiveren van de samenwerking met antidiscrimatievoorziening Discriminatie.nl Provincie Utrecht, gericht op een versterkte positionering van de antidiscrimatievoorziening in onze provincie. 2. Onderwijs en preventie: bijdragen aan het vergroten van het bereik van het aanbod van antidiscrimatielessen en – activiteiten in onze provincie, specifiek gericht op jongeren. I.s.m. Discriminatie.nl Provincie Utrecht, Academie van de Stad en overige partners. 3. Herdenken & Vieren: Zichtbaar uitdragen dat Provincie Utrecht staat voor een inclusieve provincie waarin geen ruimte is voor discriminatie, racisme en antisemitisme. Betrokkenheid bij belangrijke herdenkingsplechtigheden is van belang. <p>Zie bijlage deel 2 voor het volledige advies n.a.v. motie 107 en amendement 9.</p>
C. Utrecht als regenboogprovincie	Sociale Agenda	<p>Samen met een werkgroep van provinciale medewerkers wordt invulling gegeven aan de jaarlijkse Pride Utrecht. Helaas is de provincie Utrecht uitgeloot voor deelname met boot, maar de werkgroep probeert op andere wijzen bij te dragen aan deze dag (en andere Issuekalenderdagen) en daarmee te laten zien dat wij als provincie werken aan sociale acceptatie, veiligheid en</p>

		<p>zichtbaarheid van LHBTIQ+'ers in de provincie Utrecht.</p> <p>Het driejarig project SchoolsOUT is in 2022 gestart samen met de gemeenten Amersfoort en Utrecht. SchoolsOUT heeft als doel het creëren van een veilig en LHBTQI+ positief schoolklimaat in de provincie Utrecht. In 2024 ligt de focus op afronding van het project en borging van het project en het delen van de geleerde lessen met andere gemeenten. PS wordt eind Q4 geïnformeerd over de resultaten.</p> <p>Als Regenboogprovincie zetten we de deelname voort aan het interprovinciaal regenboogoverleg onder begeleiding van Movisie vanuit het Programma Regenboogsteden van OCW.</p>
D. Implementatieplan VN Verdrag Handicap	Sociale Agenda	<p>Uitvoering van het implementatieplan VN Verdrag Handicap aan de hand van drie interventies:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bewustwording binnen de organisatie (incl. Issuekalenderdagen); 2. Implementatie binnen de relevante opgaves en programma's, gericht op het wegnemen van drempels bij fysieke, digitale en sociale toegankelijkheid. 3. Faciliteren en stimuleren van (leer)netwerken i.s.m. VNG en leder(in).
E. Steun aan voedselbanken	Sociale Agenda <i>i.s.m. Voedselagenda en innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving</i>	<p>In Q4 2022 is middels een waarderingssubsidie € 100.000,- uitgekeerd aan de voedselbanken in de provincie Utrecht voor directe ondersteuning. Om verder uitvoering te kunnen geven aan motie 89 Utrecht steunt voedselbanken en amendement 37 Steun voor voedselbanken provincie Utrecht is samengewerkt met het Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving, team Voedselagenda en externe partij Starhubs. Gezamenlijk is een challenge uitgeschreven. Deze challenge vraagt om oplossingen die zorgen voor een structurele verbetering van de instroom van vers en gezond voedsel bij Utrechtse voedselbanken. Begin Q2 2024 wordt PS geïnformeerd over deze 'winnaar' en hun oplossing. Eind Q4 wordt PS geïnformeerd over de eerste resultaten.</p>
F. Herdenkingsjaar Slavernijverleden incl. borging	Sociale Agenda <i>i.s.m. Cultuur & Erfgoed</i>	<p>Op 8 februari 2023 is het Initiatiefvoorstel Slavernijverleden aangenomen. Op juli 2023 is het Herdenkingsjaar Slavernijverleden van start gegaan, waar het team van de Sociale Agenda vorm aan geeft middels het voeren van gesprekken met belanghebbenden en het organiseren en bijwonen van activiteiten. Zie Voortgang Uitvoering Statenvoorstel Slavernijverleden voor een actueel overzicht.</p>
G. Verkenning haalbaarheid Provinciale U-pas	Sociale Agenda <i>i.s.m. Cultuur, Recreatie, Sport, Mobiliteit.</i>	<p>N.a.v. motie 22 Provinciale U-Pas (PUP) heeft de Sociale Agenda verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een provinciale U-pas. Naar aanleiding van de resultaten uit deze verkenning is ook gekeken welke andere mogelijkheden de provincie heeft om de participatie en kwaliteit van leven van inwoners met een laag inkomen te bevorderen. In Q2 2024 worden de resultaten teruggekoppeld aan PS.</p>
H. Fondsenfestival	Sociale Agenda <i>i.s.m. Agenda Vitaal Platteland</i>	<p>Organisatie van Fondsenfestival in samenwerking met het VSBfonds (Q4 2024) met als doel het verder helpen van sociaal-maatschappelijke en culturele bewonersinitiatieven in de provincie Utrecht, zowel als het gaat om kennis van en toegang tot beschikbare subsidies en financieringsmogelijkheden, als op het gebied van ondersteuning bij zaken als bijvoorbeeld het opstellen van een effectief projectplan.</p>

3. Inclusieve organisatie

Doel: Inwoners, bezoekers, samenwerkingspartners en medewerkers moeten zich kunnen herkennen in de provinciale organisatie. De provincie heeft een voorbeeldfunctie gericht op het werken aan een inclusieve provincie.

Aanbevelingen 2024:

- *Blijvend toewerken naar een diverse en inclusieve organisatie, ook vanuit de voorbeeldfunctie die de provincie heeft.*
- *Zichtbaar maken en monitoren van de resultaten van de Sociale Agenda t.b.v. bijsturing.*

Project	Eigenaar	Doelen
A. Plan van aanpak D&I - Charter Diversiteit	HRO <i>Begeleiding vanuit Sociale Agenda</i>	<p>De Charter Diversiteit van de SER is op 19 mei 2022 ondertekend n.a.v. motie 26. Jaarlijks wordt een plan van aanpak opgesteld. Pijlers zijn bewustwording en zichtbaarheid (verankering D&I in onze cultuur en onze communicatie) en borging en monitoring (verankering D&I in ons beleid en onze processen). De voortgang wordt maandelijks besproken in de klankbordgroep D&I en halfjaarlijks gemonitord door HRO. Daarnaast vindt er een jaarlijkse review plaats door de SER Diversiteit in Bedrijf.</p> <p>Het plan van aanpak D&I 2024 wordt momenteel aangescherpt op basis van de uitkomsten van het onderzoek van de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor dat in 2023 is uitgevoerd. Onderdeel van het plan van aanpak is o.a. de invulling van diverse Issuekalenderdagen en structurele deelname aan de IPO projectgroep D&I. Ook wordt ingezet op het versterken van de monitoring en borging van het Diversiteit & Inclusie beleid, onder andere op basis van de resultaten van het MBO.</p> <p>Specifieke aandacht gaat in 2024 uit naar het thema Sociale veiligheid. Uit divers onderzoek blijkt dat dit een belangrijke randvoorwaarde is om Diversiteit en Inclusie te laten slagen. Sociale veiligheid houdt in dat een ieder in de organisatie zich veilig voelt om zichzelf te zijn, zich te kunnen uitspreken, feedback te durven geven en hulp te vragen, Waar men zich veilig voelt durft men zich ook kwetsbaar op te stellen en fouten toe te geven en hulp te vragen.</p> <p>Ook het versterken van de <i>interne samenwerking</i> op D&I is een belangrijk speerpunt in 2024. Voor het werken aan een inclusieve organisatiecultuur is het belangrijk dat D&I niet alleen wordt geborgd in de HRO-processen maar in de gehele bedrijfsvoering van de provincie Utrecht: van inkoop en HRO tot facilitaire zaken en communicatie. Hiermee geven we invulling aan onze voorbeeldfunctie.</p>

BIJLAGE DEEL 2: Advies n.a.v. amendement 9 (Samen tegen antisemitisme) en motie 107 (Inclusieve provincie)

Samenvatting

De Sociale Agenda heeft uitvoering gegeven aan project 2B uit de Uitvoeringsagenda Sociale Agenda 2022-2023 en presenteren in huidig document het advies m.b.t. het aanbieden van antidiscriminatielessen in het onderwijs (n.a.v. amendement 9 'Samen tegen antisemitisme' en Motie 107 'Inclusieve Provincie').

Aantal hoofdpunten:

- De provincie heeft geen rol als het gaat om het curriculum op scholen.
- Er is al een groot aanbod op het gebied van anti-discriminatielessen.
- Wel kan de provincie op andere manieren een rol vervullen in de strijd tegen discriminatie, racisme en antisemitisme.
- Dit langs de pijlers:
  1. Monitoring & opvolging (versterken positie provinciale antidiscriminatievoorziening Art 1 Midden Nederland);
  2. Onderwijs & preventie (vergroten bereik van aanbod);
  3. Herdenken & vieren (zichtbaarheid rol van provincie Utrecht).
- Op deze wijze wordt ook invulling gegeven aan het project Herdenkingsjaar Slavernijverleden, waarin de doorwerking naar het heden ook centraal staat.

A. Aanleiding

Met de vaststelling van amendement 9 'Samen tegen antisemitisme' op 23 maart 2022 is besloten dat de provincie aandacht besteed aan het tegengaan van antisemitisme. Dit heeft o.a. geleid tot het project 2B in de Uitvoeringsagenda van de Sociale Agenda:

Advies inwinnen over het aanbieden van anti-discriminatielessen, en in het bijzonder antisemitisme, in het onderwijs.

Vervolgens is op 9 november 2022 motie 107 'Inclusieve Provincie' aangenomen, waarbij het college het volgende wordt verzocht:

Bij te dragen aan een inclusieve provincie, door bij anti-discriminatielessen in het onderwijs, naast antisemitisme, ook voldoende aandacht te hebben voor racisme en discriminatie op grond van herkomst, handicap/chronische ziekte, geslacht, godsdienst, leeftijd en seksuele gerichtheid.

Er is uitvoering gegeven aan project 2B en in huidig document wordt het advies gepresenteerd m.b.t. het aanbieden van antidiscriminatielessen in het onderwijs. Dit advies wordt verder tot uitvoering gebracht in de voortzetting van de Sociale Agenda.

B. Onderzoek & kaders

Om te komen tot het advies is bronnenonderzoek uitgevoerd en is gesproken met Art 1 MN, Movisie, Landschap Erfgoed Utrecht, Kunst Centraal en Stichting School & Veiligheid.

Uit het bronnenonderzoek zijn de volgende kaders naar voren gekomen:

- Beleidskader Sociale Agenda;
Als provincie willen we er zijn voor alle inwoners. Met de Sociale Agenda zet de provincie zich in voor meer kansgelijkheid en het wegnemen van hinderlijke drempels. Een van die drempels is discriminatie. Aangejaagd door de Sociale Agenda wil de provincie bijdragen aan een brede aanpak van discriminatie en racisme, waaronder specifieke aandacht voor het toenemende antisemitisme in de samenleving.
Daarnaast is er in het sportbeleid reeds aandacht voor inclusief sporten en het tegengaan van discriminatie.
- Nationaal Programma tegen Discriminatie en Racisme 2022;
Het Nationaal Programma tegen discriminatie en racisme is onderdeel van de Nederlandse aanpak om discriminatie en racisme in Nederland gericht te bestrijden. Het rapport is opgesteld langs de lijnen 'Erkennen en voorkomen', 'Herkennen en melden', en 'Bijstaan en Beschermen'. Bij elke lijn worden de versterkingen op de verschillende discriminatiegronden en domeinen in de samenleving behandeld. Antisemitisme is één van de discriminatiegronden.
- Werkplan Antisemitismebestrijding 2022 – 2025.
De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) hanteert in zijn werkplan drie pijlers om antisemitisme in Nederland te bestrijden, te weten:
  - o 1. Monitoren en opvolgen;
  - o 2. Onderwijs en preventie;
  - o 3. Herdenken en vieren.

C. Advies

Daar de provincie niet besluit over het onderwijscurriculum én gezien er al veel aanbod is op het gebied van anti-discriminatielessen, is ervoor gekozen een brede blik te hanteren langs de drie pijlers van het Werkplan Antisemitismebestrijding 2022 – 2025:

1. Monitoren en opvolgen

2. Onderwijs en preventie

3. Herdenken en vieren

De provincie heeft veel verschillende rollen, van beleidsmaker tot opdrachtverlener, subsidieverstrekker en partner in samenwerkingsverbanden. In al die rollen kan zij haar invloed gebruiken om bij te dragen aan een inclusieve samenleving waarin geen ruimte is voor discriminatie, racisme en antisemitisme. Hieronder volgt per pijler een uitleg, de stand van zaken in de provincie en voorstel van hoe de provincie een bijdrage kan leveren.

Pijler 1: Monitoren en opvolgen

Zowel de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR), de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) als relevante partijen in het veld, zoals Movisie en het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI), pleiten voor verbetering van het meldproces en zichtbaarheid van de antidiscriminatievoorzieningen (ADV's; meldpunten en expertisecentra). Hoe toegankelijker en beter vindbaar de ADV's en hoe meer mensen melding (durven te) doen, hoe beter er ook gericht beleid kan worden ontwikkeld.

Uit de [Monitor lokaal discriminatiebeleid 2022](#) blijkt dat vindbaarheid en positionering van de ADV's beter kan. Gemeentes krijgen dan ook begin 2023 weer een 'tik op de neus' van de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme. Uit [onderzoek van Berenschot](#) in opdracht van BZK blijkt dat slechts 16% van de gemeenten de middelen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld, doorzetten naar de desbetreffende antidiscriminatievoorziening.

Situatie provincie Utrecht

De antidiscriminatievoorziening (ADV) voor de Provincie Utrecht is Art.1 Midden Nederland. Jaarlijks publiceren zij de [Monitor Discriminatie Provincie Utrecht](#). Zij zien een groeiende vraag naar hun (preventie)diensten, waaronder ook anti-discriminatielessen op scholen. Dit knelt met de positionering en financiering van Art. 1 Midden-Nederland, conform het beeld dat wordt geschetst in het onderzoek van Berenschot.

Niet alle gemeenten in onze provincie betalen Art 1 Midden Nederland de volle € 0,77 per inwoner die is opgenomen als bijdrage in de wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen. Niet alle gemeenten in onze provincie hebben een antidiscriminatieagenda en aan de verplichting van een Lokale Inclusie Agenda (i.h.k.v. het VN Verdrag Handicap) voldoet volgens het [Overzicht Lokale Inclusie Agenda's van de VNG](#) minder dan de helft van onze gemeenten (10).

Hoe kan Provincie Utrecht bijdragen?

- Bijdragen aan een versterkte positionering en professionaliseringsslag Art. 1 Midden Nederland middels een financiële bijdrage;
- Stimuleren bekendheid en vindbaarheid Art 1 Midden Nederland;
- Bijdragen aan bevordering van het aantal antidiscriminatieagenda's en Lokale Inclusie Agenda's van onze gemeenten;
- Periodiek bestuurlijk overleg met Art 1 Midden Nederland.

Pijler 2: Onderwijs en preventie

Er is in Nederland veel aanbod op het gebied van anti-discriminatielessen in het onderwijs. Zowel voor leerlingen als ter ondersteuning van docenten. Zie hiervoor het [overzicht van Kennisplatform Inclusief Samenleven](#), met onder andere ook het aanbod van de Anne Frank Stichting.

Scholen geven er meestal aandacht aan via het curriculum van de vakken geschiedenis, maatschappijleer en burgerschap. De wet op het Burgerschapsonderwijs biedt scholen de ruimte om zelf een keuze te maken uit het aanbod en te bepalen hoe zij dit in hun onderwijspakket opnemen.

Tijdens de [Werkconferentie 'Inclusief Onderwijs'](#) op 17 november 2022, georganiseerd door de NCDR, bleek dat veel scholen behoefte hebben aan voorlichting en ondersteuning. Wat is er allemaal aan aanbod, hoe maak ik een keuze, is het haalbaar/inpasbaar qua capaciteit en middelen en wanneer ben ik effectief?

Benadrukt werd dat de ontwikkeling van empathie essentieel blijkt voor effectief burgerschapsonderwijs. Ervaringsverhalen zijn hierbij een beproefde methode, net als het leren kennen van elkaars cultuur, gebruiken en tradities. (Immaterieel) erfgoed speelt hierbij een belangrijke rol.

Situatie provincie Utrecht

Hoe op de scholen in de provincie Utrecht aandacht wordt besteed aan antidiscriminatie en bv. het bestrijden van antisemitisme, is aan de scholen zelf. Onderzoek naar deze onderwijspraktijk is niet aan de provincie. Dit wordt landelijk opgepakt door de Inspectie van het Onderwijs, de NCDR en NCAB. Daarnaast heeft de provincie ook geen rol in het bepalen van het onderwijscurriculum.

Wel ondersteunt Provincie Utrecht drie meerjarige programma's voor cultuur- en erfgoededucatie voor het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO) in de provincie Utrecht. Uit een verkennende studie van partnerinstelling Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) blijkt dat dit aanbod goed aansluit op de doelen van burgerschapsonderwijs maar dat het bereik van het aanbod aandacht behoeft, met name op het VO. Zie ook de [Monitor Cultuur en Erfgoed](#).

Gemeente Utrecht en Amersfoort werken via hun antidiscriminatieagenda, samen met Art 1 Midden Nederland en andere relevante samenwerkingspartners, aan het tegengaan van alle vormen van discriminatie. Op straat, in de wijken, op het sportveld en op scholen.

Zo wordt momenteel ook gewerkt aan nieuw lesmateriaal i.h.k.v.:

- Viering 175 jaar Grondwet (3 november 2023);
- Herdenkingsjaar Slavernijverleden (2023/2024);
- Viering 80 jaar Vrijheid (2025).

Hoe kan Provincie Utrecht bijdragen?

- De samenwerking met Art 1 MN intensiveren en verkennen of Art 1 MN kan bijdrage aan het onder de aandacht brengen van beschikbaar, actueel aanbod op het gebied van antidiscriminatielessen en -activiteiten in de Provincie Utrecht;
- Samen met team Cultuur en Erfgoed eventuele blinde vlekken in onze cultuureducatieprogramma's onderzoeken en adresseren.

Pijler 3: Herdenken en vieren

In 2025 hebben de provincies een coördinerende rol van de landelijke lustrumviering '80 jaar Vrijheid'. In het lustrum staat de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog centraal. Voornemens zijn om het narratief te verbreden, perspectieven toe te voegen en oog te hebben voor de aansluitende geschiedenis in Nederlands-Indië en de kille naoorlogse ontvangst van joodse overlevenden (*zie Kaderbrief 2024 – 2027, 9.3*).

De NCAB schrijft in het Werkplan Antisemitismebestrijding 2021 – 2025:

De Holocaust is een definiërend moment in de Nederlandse, Europese en wereldgeschiedenis, waarbij voornamelijk Joden, maar ook vele Roma, Sinti, homoseksuelen en mensen met een geestelijke of fysieke aandoening zijn vervolgd en vermoord. Nu veel Holocaustoverlevenden ons ontvallen zijn, is het essentieel dat de herdenking van de Holocaust een centrale plek behoudt in het nationaal narratief.

Daarnaast bepleit de NCAB om antisemitisme te bestrijden door de samenleving meer kennis te laten maken met de Joodse cultuur via onderwijs en het beschermen van erfgoed, maar ook in muziek, film, kunst en theater.

In het huidige herdenkingsjaar Slavernijverleden zien we eenzelfde brede aanpak voor verbreding van het nationaal narratief.

Situatie provincie Utrecht

In het kader van het herdenkingsjaar Slavernijverleden wordt gewerkt aan een verbreding van het 'Verhaal van Utrecht' in ons cultuur- en erfgoedbeleid. Dit kan met onze samenwerkingspartners ook opgepakt worden voor andere culturele perspectieven.

De Commissaris van de Koning/GS is elk jaar aanwezig bij diverse [herdenkingsplechtigheden](#).

Hoe kan Provincie Utrecht bijdragen?

Zichtbaar uitstralen dat de Provincie Utrecht staat voor een inclusieve provincie waarin geen ruimte is voor discriminatie, racisme en antisemitisme

- Proactief keuzes maken in zichtbaarheid Provincie/CvdK/GS bij gelegenheden en herdenkingen
- Samen met team Cultuur en Erfgoed eventuele blinde vlekken onderzoeken in ons erfgoed- en museumbeleid en adresseren in ons nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma

D. Afsluiting

Naar aanleiding van het amendement 'Samen tegen Antisemitisme' van 23 maart 2022, in combinatie met motie 107 'Inclusieve Provincie' van 9 november 2022, wordt geconstateerd dat de provincie geen beslissingsbevoegdheid heeft t.a.v. het onderwijscurriculum. Wel kan de provincie op andere manieren een rol vervullen in de strijd tegen discriminatie, racisme en antisemitisme. Dit kan worden opgepakt binnen het vervolg van de Sociale Agenda, inclusief binnen het project Herdenkingsjaar Slavernijverleden, waarin ook het tegengaan van discriminatie (als doorwerking van het verleden) een belangrijke rol heeft.